

Lukijalle

Nyt julkaistavan *Joutsenen* teemana on modernismin jälkeinen runous. Lehtemme keskustelu modernismin jälkeisyydestä kiinnittyy useammalle vuosikymmenelle, joskin pääpaino on 2000-luvun runoudessa. Esiin nousee kolme keskeistä aihepiiriä: nykyrunouden kielellinen ja runousopillinen luonne ja runouden kytkökset perinteeseen, runouden poliittisuus ja yhteiskunnallisuus sekä runous ja ekologiset kysymykset. Näitä aihepiirejä käsitellään kolmessa vertaisarvioidussa artikkelissa, kahdessa esseessä sekä uudesta kirjallisuudentutkimuksesta tehdyissä arvioissa. Lisäksi mukana on katsaus, jossa Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Puhuva kirjailija -haastatteluaineiston runoilijoiden vastaukset peilaavat tämän julkaisun artikkeleissa esiintuotuja kysymyksiä.

Modernismin jälkeisen runouden luonteen määrittely antaa aihetta monenlaisiin käsitteistyksiin. Onko syytä puhua postmodernistisesta runoudesta, nykyrunoudesta vai mistä? Mitkä piirteet määrittävät modernismin jälkeistä runoutta ja mikä on sen suhde perinteeseen ja yhteiskuntaan – poikkeako suhde jotenkin modernistisen runouden tavoista kytkeytyä traditioon ja yhteisöihin?

Näiden kysymysten valossa mielenkiintoinen on Anna Helteen artikkeli, joka tuo aiemmin proosantutkimuksessa käytetyn metamodernismin käsitteen nykyrunouden tarkasteluun ja tutkii ilmiötä Eino Santasen lyriikassa. Metamodernismilla Helle viittaa siihen, että 2000-luvun kirjallisuudessa ja kulttuurissa on alettu asennoitua kriittisesti postmodernismiin ja miettiä sen premissejä. Helle osoittaa, miten kirjallisuuden metamodernismi käyttää tietoisesti modernismin ja postmodernismin keinoja, mutta samalla tunnistaa sosiaalisen median logiikat ja kapitalismin kriisit – metamodernismissä postmodernistinen leikki kohtaa vakavat eettiset kysymykset.

Juha-Pekka Kilpiö tuo esiin tärkeitä juonteita modernismin jälkeisen runouden käytännöistä ja suhteesta perinteeseen lukiessaan Leevi Lehdon 1990- ja 2000-lukujen suomenkielisiä kokoelmia sekä tuotannon kolmatta vaihetta, englanninkielistä valittujen runojen kokoelmaa *Lake Omega* (2006/2017). Kilpiö kuvaa myös Lehdon runouden kieltenvälisyyttä eli sitä, miten Lehto kirjoittaa runouttaan modernismin lävitse ja kahden kielen, suomen ja englannin, väliin. Kilpiön kuvaus Lehdon runoudesta sopii luonnehtimaan monien muidenkin nykyrunoilijoiden tai modernismin jälkeen runouttaan kirjoittaneiden tietä: on kirjoitettava itsensä ulos suurista modernismin nimistä ja heidän edustamistaan tekniikoista, mutta myös modernistisista tavoista reagoida perinteeseen. Kilpiö osoittaa Lehdon runouden postmodernistisia elementtejä sekä piirteitä, jotka kuuluvat 2000-luvun runoudelle tyypillisiin menetelmällisiin keinovalikoimiin. Kilpiön analyysissä Lehdon runous on yhtä aikaa globaalia ja paikallista: traditio on varanto, josta runous ammentaa materiaalia ja menetelmiä.

Mikko Turusen artikkeli on valaiseva tapaustutkimus siitä, miten runouden poliittisuus ja yhteiskunnallinen osallistuminen voidaan käsittää ja määritellä. Turunen tarkastelee modernistina pidetyn Lassi Nummen runouden suhdetta yhteiskunnallisuuteen ja poliittisiin liikehdintöihin 1960-luvun lopulta 1980-luvun alkuun. Nummi oli yksi niistä aikansa kirjailijoista, joita vasemmisto syytti epäpoliittiseksi esteetikoksi. Turunen osoittaa, että Nummi kommentoi runoudessaan toistuvasti yhteiskunnallisia tapahtumia ja poliittista osallistumista, mutta omine ehtoineen ja usein ironisen etäisyyden päästä. Samalla Turusen artikkeli näyttää, että 1950-luvun modernismin jälkeinen yhteiskunnallinen kirjallisuus ei ole ideologisesti läheskään aina niin yksiäänistä kuin usein on ajateltu. Turusen analyysi Nummen lyriikasta ja sen vastaanotosta antaa perspektiiviä monille nykyisin pohdittaville kysymyksille kirjallisuuden yhteiskunnallisuudesta ja siitä, millaisia odotuksia kirjailijan yhteiskunnalliselle osallistumiselle asetetaan.

Päivi Koiviston katsaus muutama vuosi sitten tehtyihin runoilija-haastatteluihin vahvistaa käsitystä modernismin läpi kirjoittamisesta kahdessakin merkityksessä. Jotkut viime vuosikymmenillä kirjoittaneista runoilijoista tunnustautuvat modernismin perillisiksi, toiset taas tervehtivät ilolla modernismissä vähemmälle jääneitä runouden tekemisen tapoja. Myös runouden poliittinen sitoutuneisuus ja yhteiskunnallisuus saa kirjoittajilla erilaisia muotoja, ja odotus poliittisesta ohjelmallisuudesta herättää monenlaisia tunteita.

Viime vuosina runokäännöksiä on ilmestynyt Suomessa huolestuttavan vähän. Yksi poikkeus on Marko Niemen suomentama suomenruotsalaisen Ulrika Nielsenin dystooppisia sävyjä sisältävä teos *Perikato* (2017, *Undergången*, 2015). Ruotsinkielisessä esseessään Anna Möller-Sibeliuksen lukee *Perikadon* lisäksi muita Nielsenin kokoelmia rinnan 1900-luvun alkuvuosikymmeninä kirjoittaneen Kerstin Söderholmin runojen kanssa. Kumpikin kirjailija tutkii teoksissaan ihmistä suhteessa luontoon sekä kielen mahdollisuuksia ilmaista olemisemme keskeisiä asioita. Lisäksi kummankin runoudessa maailman tila ja ihmisen tapa toimia aiheuttavat ahdistusta, mikä saa runoilijat epäilemään kielen kykyä kuvata maailmaa. Möller-Sibeliuksen osoittaa Söderholmin ja Nielsenin ratkaisevan ahdistuksensa eri keinoin, ja erilaiset ratkaisut heijastavat modernistisen ja postmodernistisen, ellei jopa modernistisen ja posthumanistisen, asenteen eroa.

Aivan viime vuosien runoudessa Nielsen on osa isompaa runoilijoiden joukkoa, joiden kirjoittamista toisaalta innoittaa, toisaalta estää maailman huolestuttava tila. Runoudessa on refleктоitu muun muassa biodiversiteetin köyhtymistä, ilmastonmuutosta ja liikakansoituksen ongelmia. Katja Seutu kirjoittaa esseessään ihmisen ja luonnon suhteesta uusimmassa suomalaisessa runoudessa. Hän lukee sitä australialaisen tutkijan Glenn Albrechtin ekoparalyysin ja tierratrauman käsitteitä vasten. Jähmettyminen ilmastokriisin edessä, samoin kuin järkytys tutun ympäristön nopeasta muuttumisesta ovat kasvattaneet ympäristörunouden suosiota 2000-luvulla. Runoudessa ei keskitytä kuitenkaan ainoastaan kauhun kirjaamiseen vaan etsitään myös eri tavoin kieltä, jonka avulla olisi

mahdollista löytää uusia yhteyksiä ja kokemisen mahdollisuuksia. Albrecht kirjoittaa jopa symbioseenin eli harmonisemman ekosysteemin mahdollisuudesta. Vaikka runous ei voi kantaa vastuuta maailman muuttamisesta, se voi todistaa ajasta ja pitää yllä toivon mahdollisuutta.

Toimitus kiittää lämpimästi artikkeleiden refereelukijoita tar-koista, selkeistä ja perustelluista lausunnoista sekä kirjoittajia hyvästä yhteistyöstä artikkeleiden ja esseiden työstämisessä. Lämmin kiitos Karri Kokolle, joka antoi aseemisen dialogirunonsa vuosikirjan kansikuvaksi. Arvosteluosiosta vastaa Pauli Tapio. Lehden on taittanut Jari Käkelä. Toivomme julkaisun kannustavan lukijoita pohtimaan modernismin jälkeisen runouden kysymyksiä sekä sitä määrittäviä käsitteitä edelleen. Paljon on tutkittavaa. Inspiroivia lukuhetkiä!

Kirjoittajat

*Vesa Haapala, dos. ma. professori, Helsingin yliopisto,
vesa.haapala@helsinki.fi*

*Päivi Koivisto, FT, tutkija,
paivi.koivisto@helsinki.fi*